

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבהו
קרק שליט"א
ידיה"ק טבריה ה'י

ויצא

גליון 78 | תשפ"א

לכאורה צריך להבין מה שייך לשון 'כל אשר אתה רואה', וכי זו באמת כוונת לבן לאמר, שכל מה שנגד עיניו של יעקב שייך ללבן.

אלא ביאורו דהרי כידוע שנות עבודתו של יעקב אצל לבן "עקודים נקודים וברודים" נתבאר בספרים דהיה בזה עניינים גבוהים וייחודים, ויעקב אבינו עסק בהקמת בניינו של עם ישראל לדורות ובתיקון כל אותם רבבות נשמות העת"ל.

וזהו גם כוונת 'בעל ההגדה', באומרו 'לבן ביקש לעקור את הכל', דלכורה מהו 'הכל' שלבן מבקש לעקור, אלא הביאור הוא דבזה מבקש לבן לעקור את הכל, ואומר לו "והצאן צאני" כל מה שעסקת אצלי בצד הקדושה בצאן העקודים נקודים וטלואים, הרי זה צאני וסיטרא דטומאה תניח עליה את ידיה, וכן כל מה שאתה רואה בעיניך את הדורות העתידיים נשמות ישראל בקדושה "לי הוא", שלי הם ואניח עליהם את ידי.

ועוד יש לבאר מאי ביקש לבן לעקור את הכל, דהרי ידוע דדרכם של סוחרים ליפטר מסחורתם הישנה קודם הסחורה החדשה, מחמת דלסחורה חדשה ישנם תמיד קופצים משא"כ לסחורה ישנה.

וזה היה רצונו של לבן שכידוע נהג בבנותיו מנהג סחורה (וכמו שאמרו רחל ולאחא ליעקב (שם ל"א ט"ו) "הלא נכריות נחשבנו לו כי מוכרנו"), לתת את לאה לאשה קודם רחל, ובזה כפר בהנהגתו של הקב"ה שיושב ומזווג זיווגים, (וכבר ידועים דברי המדרש [בר"ר ס"ח] אודות אותה מטרוניתא, ששאלה את ר"י בר חלפתא, מה החידוש שהקב"ה מזווג זיווגים, הלא גם לי ישנם אלף עבדים ואלף שפחות ואוכל לזווגם יחד, וכך עשתה, הכניסה אלף זוגות, לדור יחד, אמנם תיכף למחרת, הגיע כל אחד ואחד, פצוע באבר אחד בגופו, מיד ענתה ואמרה אכן רק הקב"ה מזווג זיווגים), וכלפיו כל זיווג זו התחדשות חדשה בפנ"ע, וכן כל ההולך בדרכיו ומזווג זיווגים על זו הדרך, הרי זה שותף לקב"ה במעשה בראשית, שזהו גדר האבות,

שפה לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

ביסוד הפטור 'רץ ברשות' בערש"ק

ב"ה וזכינו בשבוע שעבר לעורר דיון הלכתי מקיף בקרב כל חו"ר קוראי העלון על חידושו הגדול של רבינו בדיון ההכנות לשב"ק, שיכול לעשותם ע"י שליח, וקיבלנו תגובות רבות אשר באמת המכנה המשותף לכולם בדקות בהבנת דברי רבינו בסוגיא, (אשר כידוע רבינו סברותיו דק עדי נבדק, ופעמים רבות מבקש מאתנו לחזור על הסברא פעם או פעמיים לוודא שירדנו באמת לסוף הסברא כראוי), ובשבוע זה בעודינו יושבים בשבת תחכמוני בלשכת הגזית, הבאנו קמיה רבינו חלק מההערות, ומעניין לענין באותו עניין הבאנו קמיה רבינו, מעשה שהיה,

יִזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כְּאִשֶּׁר עֲבַר אֶת-

פְּנוּאֵל וְהוּא צִלַּע עַל-יָרְכוֹ

מבואר כיצד אותה שמש היא רפואה ליעקב, ומכה בעשיו והמלחמה באדום לעת"ל

ובמדרש אי' (בר"ר י"ט) "אמר רב הונא היתה השמש מרפאה באבינו יעקב ומלהטת בעשיו ואלופיו, והבטיחו הקדוש-ברוך-הוא שיהיה כן לעתיד לבוא לישראל, "וזרח לכם, יראי שמי, שמש צדקה ומרפא בכנפיה" (מלאכי ג', כ'), ולאומות "כי הנה היום בא בוער כתנור".

ויש לומר בדרך רמז, ולבאר כיצד מלהטת שמש זו בעשיו ואלופיו לעת"ל, דהנה מצינו בפיה"מ לרמב"ם (רפ"ו דתמיד) ששמש נקראת יום, וממילא ע"י 'זריחת השמש'

דהכא הושלמה מכירת הבכורה ליעקב, שנאמר בה "מכרה 'כיום' את בכורתך לי", וכמאמר הכתוב "וזרח עליו השמש דמים לו", דהיינו על ידי זריחת השמש דהכא הושלם הקניין דמים של הבכורה ללא חשש גזל, וזו עיקר העבודה והמלחמה של יעקב מול עשיו, אותם שני תמידין הנקרבין נגד השמש כמבואר שם, דכוחם הוא שנקרבין "נגד השמש" דהיינו מכווחה של אותה מכירת הבכורה, שהיא 'עבודת ביהמ"ק' ליעקב, וכמבואר בריש תמיד נשחט דתמיד של שחר מבטל תמיד של אדום, ומחמת שכן גברה ידו של עשיו בזמן החורבן, שכל זמן שקרב התמיד לא יכלו להם 'אדום' היא 'רומי' לישראל, אמנם כשנעץ חזיר (הוא עשיו) טלפיו בחומת הבית, בטל התמיד, כמבואר בגמ' (סוטה מ"ט ע"ב).

הַבְּנוֹת בְּנֹתֵי וְהַבְּנִים בְּנֵי וְהַצֵּאן צֵאֲנִי, וְכָל אֲשֶׁר אֵתָה רְאָה, לִי הוּא

ביאור מלחמת יעקב ולבן ברוחניות, וכיצד ביקש לבן לעקור את 'הכל'

בהגדה מצינו שבעל ההגדה מדמה בין פרעה ללבן, ולבאר השייכות בין שני רשעים אלו יש לומר, דהנה בפרעה מצינו שאמר, לכו לזבוח לד' אלוכם, (שמות י' ח') היינו שמחד גיסא, הינו הכופר הגדול ביותר, שאומר מי ה' אשר אשמע בקולו, (שמות ה' ב') אמנם מאידך גיסא, נותן עצות בעבודת ד', מה לזבוח והיכן, וזו הרמאות הגדולה ביותר שיכולה להיות. וכן אנו רואים בלבן, שהיה הרמאי הגדול ביותר ששייך, בכל ענייני מקח וממכר, ובכל מילי דעלמא, והרמאי הזה נותן תוכחה ליעקב אבינו עמוד האמת, ואומר "לא יעשה כן במקומו", דהיינו יש לנו כאן מנהגים והליכות כיצד להתנהג וכדו', ואתה צריך להתאים את עצמך למנהגינו כאן, וזו הרשעות הגדולה ביותר ששייכת, לקחת מידות רעות ולהפכם כביכול לשיטה בעבודת ד'.

משא"כ לבן שכופר בהנהגה זו, ומבקש ליתן את לאה קודם לרחל, מחמת שלא היה כביכול סחורה ישנה כלפי רחל, וכדרכם של סוחרים. ולבן ביקש לעקור את הכל היינו לקלקל את בטחונו של יעקב, ואומר (שם כ"ט, כ"ו) "לא יעשה כן במקומו", היינו ליתן עליו בע"כ חומרי מקום שבא לשם, כאן נוהגים כדרך הסוחרים ולכפור בהשגחה העליונה, וזה גם אמר בסוף דבריו 'הבנות בנותי והצאן צאנ', היינו שמשווה את בנותי לשאר רכוש והרי הם כסחורה בעלמא שנוהגים בה הסוחרים כמנהגם, ולקלקל את הנהגתו של השי"ת יושב ומזווג זיווגים.

וַיֹּאמֶר לָבָן, לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בַּמָּקוֹמִי לְתֹת הַצִּיעִירָה, לְפָנַי

הַכְּבִירָה

הדימיון וההשוואה בין לבן לפרעה ברמאות ורשעות

חתנך עשה לי חלישות הדעת

בגיליון הקודם העירונו רבים שלא כתבנו גוף המעשה בדיוק, וכן לא הבאנו התרגום לדברי מרן הגרי"ש זיע"א שנאמר בשפת האידיש, על כן נכתוב בס"ד המעשה כפי שמענו מתלמידו הקרוב של רבינו ה"ה הרה"ג רבי חיים דיין שליט"א מעיה"ת 'מודיעין עילית', כפי שמעם משאר בשרו של רבינו נכדו חביבו של מרן הגרי"ש ה"ה הגאון רבי ליפא ישראלזון שליט"א, וגופא דעובדא כך הווה, כאמור רבינו התארח בבית חו"ז הגרי"ש זיע"א וכל הלילה היה שקוע בתלמודו והגיע סמוך לעלוה"ש לבית הגרי"ש בכדי לחטף תנומה מועטת, ותיכף לאחמ"כ יצא לבית הכנסת לתפילת השחר בזמן הנה"ח, ולאלתר אחר סעודת היום שב ללימודו בבית הכנסת עד סמוך לשקיעת החמה, ואז שוחח עמו הגרי"ש בלימוד והופתע לראותו מדבר בלימוד ברעננות בלתי מצויה, וע"ז אמר הגרי"ש דובלה האט מיר געמכט חלישות הדעת דהיינו דובלה עשה לי חלישות הדעת כיצד אחרי יממה של חוסר שינה מדר בלימוד ברעננות שכזו.

עמקות בבין אדם לחבירו

פעם אחת שהינו בחדרו של רבינו ונכנס אדם אחד בשנות הגבורות, והביא לרבינו קונטרס שכתב בכל מיני דברי מופשטים ונעלמים, ורבינו עיין בזה קלות, ופנה אליו ואמר, פלא פלאים האם אתה בעצמך כתבת קונטרס זה, וכשהשיב לחיוב, פנה אלינו רבינו ואמר האם תוכלו לצלם קונטרס זה ולהניחו בשיבה ועוד בתי מדרשות, והיו שם עוד שני יהודים יקרים מקריית אתא ופנה אליהם רבינו ואמר האם תוכלו גם אתם להדפיס קונטרס זה ולחלקו בישראל בבתי כנסיות בקריית אתא, ולאחר הוציא רבינו שטרות מכיסו ושילם לכל הנוכחים עבור הצילומים והחלוקה, כמובן שפניו של אותו יהודי זהרו וקרנו מאושר על כך שרבינו גילה את האור במונח בקונטרס זה. ולאחר שיצא כשראה רבינו את הפליאה על פניו, פנה אלינו ואמר הלא ראיתם שקונטרס זה הוא כל חייו, והייתי חייב לשמחו ולהחשיבו על כך.

לע"נ מכובדינו היקר והנעלה כמו"ר יהודה בן כמונה אליה ז"ל

נדבת בתו החשובה גב' פישר שתחי'

שפה לנאמנים - המשך

בלווייה של אחד מגדולי ישראל זיע"א, ויהודי יקר אשר חפץ להשתתף בלווייה, ובא ממרחקים, וכשבא לחנות רכבו ובחפזונו כי גדול, התחכך ברכב אחר וחרץ בו חריץ עמוק, ואותו רכב היה רכב יקר מאוד, ובעל הרכב צועק חמס על ירידת הערך ברכבו, אמנם המזיק שעשה את החריץ טען לפטור עצמו מתשלום, שהיות והוא נסע במהירות לדבר מצווה, לוויית המת ואשכבתיה דרבי, ורץ ברשות הינו' מאחר והיה עסוק בדבר מצווה, ולכן יש לפוטרו מתשלומין,

ובאמת בגמ' (ב"ק ל"ב ע"א) נתבאר דהרץ בע"ש, ונתקל אדם בו, והזיק, פטור הרץ לשלם, משום שהוא רץ ברשות, משא"כ בשאר ימים, חייב, כי הוא שינה מדרך הרגיל, כמו"כ מבואר להדיא שם, דכל זה דווקא בשלא הזיק בידים, ועשה מעשה הזיק, אלא רק שהניזק נתקל במזיק, יעו"ש.

א"כ בפשטות בנידון דידן, בודאי יתחייב לשלם, דכשהזיק ע"י רכבו בשעת נסיעתו, בודאי מקרי מזיק בידים, ואין לו את הפטור של 'רץ ברשות' כלל.

אמנם הוסיף רבינו, שאפי' היכא כשכן רץ לדבר מצווה בזמן אחר, ולא בכדי להכין הכנותיו לשב"ק והשני נתקל בו, ולא הזיק בידים ג"כ נראה מדיוק בדברי הרמב"ם, שיהא חייב, ואין לפטור מדין 'רץ ברשות'.

וז"ל הרמב"ם (הל' חובל ומזיק פ"ו ה"ט), "ואם היה ערב שבת בין השמשות פטור, מפני שברשות הוא רץ, 'כדי שלא תכנס השבת והוא אינו פנוי', עכ"ל, הרי מבואר ברמב"ם שאין כאן פטור עוסק במצווה, דהא לא כתב ולא מידי שהוא רץ להכנות לשב"ק, אלא שלא יכנס והוא אינו פנוי.

אלא ע"כ מבואר דכל יסוד פטור 'רץ ברשות' הוא, מפני שזהו 'זמן' שבני אדם רצין, לכן אין זה דבר משונה, ולא שינה מדרך הרגיל, כי בעש"ק הוי הדרך לרוץ, א"כ בשאר מצוות שאינם תלויים בזמן ערש"ק, אין פטור תשלומין, וגם היכא דלא הזיק בידים אלא אחר נתקל הו' יהיה חייב, ודו"ק.

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

